

GYÓGYÁSZAT.

AZ ORVOSTUDOMÁNY

hazai és külföldi fejlődésének, különösen a gyógygyakorlatnak

KÖZLÖNYE.

Szerkesztő-tulajdonos: Poor Imre tr.

Tartalom: Az ujszülött életjeleiről és életképességéről (Vége. Nagy József tr.-tol. — Tudósítás Schwartz er tr. budai m. elme- és ideg-gyógyintézetéből. Közli Niedermann Gyula tr. — A budapesti kir. orvosegylet f. é. febr. 4. tartott r. ülése. — Lapszemle. — Tárcsa. A nm. m. kir. Helytartótanács intézkedése a hazai gyógyfürdők ügyében. A meteorológiai észlelések kezelési módja (Vége). Közli Molnár János h. gyógyszerész. — Különféle.

AZ UJSZÜLÖTT ÉLETJELEIRŐL ÉS ÉLETKÉPESSÉGÉRŐL.

NAGY JÓZSEF tr. főorvos — akadémiai tagtol.

(Vége).

Értekezésemnek előrebecsátott részében *) a felhozott esetben a véleményező orvosok a fönnállott élet megalapításához igen határozott életjeleket követeltek; más oldalrol ellenben, azon törvényes praesumptionál fogva, hogy minden ujszülött a törvény által életképesnek is tekintetik és ellenkezőt a perlekedő ellenfél bebizonyítani köteles, a francia törvényszéki orvostani eljárásban oly esetekre akadunk, melyekben a véleményező orvosok valóban kétséges adatokra fektetik élet- és életképesség fönnállását bizonyító véleményüket.

1784-ben Coste Janka viselő állapotban rögtön meghalt a nélkül, hogy legkisebb szülési fájdalmakat érzett volna; a jelenvolt orvosok császármetszés által egy élő de rövid idő múlva meghalt gyermeket fejtettek ki. 1812-ben 28 évvel később a gyermek életképessége kétségbe vonatott és a inogesi törvényszék előtt per indíttatott meg. A hozott és legtöbb pontjaiban orvosi véleményen alapuló ítélet tartalma következő:

Igaz ugyan, hogy a törvénytudósok nagy számának véleménye szerint, egy ujszülött életképtelenségét illetőleg illetékes

*) Elejét a Gy. 65. lapján közlöttük. Szerk.

bizonyoságot csak orvosok, sebészek, szülészek adhatnak; de az jelen esetben nem eszközölhető, mert a kérdéses újszülött már 28 év óta el van temetve; minél fogva ily körülmények közt Coste-nek (a felperesnek) be nem számítható a szakértői bizonyíték hiánya, és az igazsággal ellenkeznek, ha egy oldalagos örökös elüttetnék más életképtelenségi bizonyítékok előterjesztésétől oly esetben, midőn nem állott szabadságában az újszülött eltemetése előtt fölfedezni az igazságot. Tekintetbe véve, hogy a Coste által felhozott adatok oly természetűek, hogy az életképtelenséget megalapíthatják, vannak azok közt azonban olyanok is, melyekről közönséges tanuk illetékesen nem szólhatnak, és ismét olyanok, melyek összesen véve az életképtelenség megalapítására elégtelenek. 1) az anyának nyilatkozata, hogy viselősségének 3—4 havában létezett, nem tekinthető érvényes bizonyítéknak az ellen, hogy a viselősség nem lehetett előrehaladottabb; mert törvényszéki orvostani írók szerint a nők viselősségök jeleit illetőleg nagyon csatkozhatnak és Ricard-al mondható, hogy a nő ezen tekintetben csak igen bizonytalanul vallhat, nem lévén Istenen kívül senki, kinek a természet ezen titokteljes működéséről biztos ismerete volna. 2) Hogy Coste Janka közönséges betegségben mult ki és szülési fájdalmakat nem érzett. Föltéve ezen adat megalapítását, az mégis az életképeség ellen mit sem bizonyít, mert egy viselő nő gutaiütés vagy más előre nem látható baleset következtében rögtön meghalhat, de ezen esetben is a szakértőnek a császármetszést megtennie kell, melynek Dr. Mahon törvényszéki orvostana szerint ilyen esetekben is, ha a magzat csak 6 hónaposnak föltehető, szerencsés eredménye remélhető. A 4-ik adatot illetőleg: hogy az újszülött semmi hangot nem ejtett, hogy nem légzett tökélyesen, hogy nem élt önállólag levegőben és világosságban. Tekintve, hogy az újszülött kiáltásának hiánya nem elegendő bizonyíték az életképtelenség megalapítására, hogy csak igen gyakorlott szakértők képesek a tökélyes légzést a tökélytelentől, a gyermek önálló életét az anyávali közöstől megkülönböztetni hogy mint jelenleg oly kísérletek megtétele az újszülöttön lehetlen, melyek által ezen életműködések megkülönböztethetők; ellenben világos, hogy közönséges tanuk ily tények megkülönböztetése fölözt döntő tanuságot nem adhatnak és ilyformán ezen adatok kiderítése végett valamely vizsgálat megtételének elrendelése veszedelmes inkább mint hasznos. . . . Az 5-ik adatot illetőleg: hogy az újszülött testhossza csak 7 ujjnyi volt. Föltéve valódiságát, ez sem bizonyít semmit, mire az életképtelenség alapítható lehetne, mert a törvényszéki orvostan szerint a magzat testének hossza az

apa és anya testalkatától és egészségi állapotától függ és Chausier újabb tapasztalati szerint a magzat korát nem annyira testének hosszúsága, mint inkább testrészeinek aranyossága szerint kell megítélni. A körmök hiányát illetőleg: A körmök hiánya 7 hónapos magzatnál testalkatának gyöngeségéből is magyarázható. Foderé törvényszéki orvostanában saját gyermekeiről azon megjegyzést teszi, hogy 9-ik hónap végével születtek, de hajjal és körmökkel oly gyéren valának ellátva, hogy elvetélt ujszülötteknek is lehettek volna tekintendők. Haller és más élettanárok állítása szerint a körmök 7-ik hónapban vagy igen puha állapotban, vagy éppen nem léteznek, a körmök hiánya e szerint ha bebizonyítva lenne is, semmi hasznos eredményhez nem vezetne. Tekintve végtére, hogy az életképtelenség bebizonyítására más jelek megalapítása szükséges, minők Mahon törvényszéki orvostana szerint: a test végtagjainak, az ujjaknak tökélytelen kifejelettsége, a haj hiánya, vakság, száj- és orrüreg zárt állapota stb. . . . Mindezen okoknál fogva a felhozott bizonyítékok elégteleneknek tekintetvén.

L'Hotelier és Coste nők ügyében adott orvosi vélemény közt mint látjuk feltűnő az ellentét. Az elsőre vonatkozó perügyben a magzati élet fönmállása mellett felhozott életjelek, úgymint: szívdobogások, fejlődő testi hév, egy karnak megmozdítása, köldökszinor véredényeinek lüktetése életjeleknek nem tekintetnek; a másodikban: kiáltás és légzés hiánya, éretlen testfejelettség, 7 ujjnyi testhosszaság, körmök és haj hiánya életképtelenséget bizonyító jeleknek nem ismertetnek el. Ez az orvostudomány törvény szelleméhez engedelkeny alkalmazkodásának példája, minő példákat nagy számmal lehet valamint a francia úgy a német törvényszéki eljárásból felhozni.

Származik pedig ezen hajlékonyság onnan, hogy az orvostani törvényszéki fogalmak, ismeretek, szabályok kellő határozottsággal megalapítva nincsenek, és a törvényszéki orvostanokban igen tulnyomó még azon törekvés, melynél fogva a kivételnek, a kétségnek a szabály és általános tapasztalat érvénye irányában tér engedtetik és ily módon a törvényszéki orvos oly habozó, bizonytalan állásba helyeztetik, melyben a körülményekhez alkalmazkodnia kell.

Például szolgáljon erre a többi közt értekezésem tárgya is. Ime a fönmálló életfogalma törvényszéki orvostani értelemben meghatározva, az azt bizonyító jelek határozottan megalapítva nincsenek; és a dolog csak úgy áll, hogy A. esetben egy bizonyos életjel bizonyít, B. esetben nincs semmi érvénye. Mig egy részről a

t. orvostanokban azt olvassuk, hogy a fönnálló élet egyedüli jele a beállott légzés: más részről és néha ugyanazon lapon életnek légzés nélküli fönnállása is lehetségesnek mondhatik. A két nemzetbeli, francia és német törvényszéki orvosok közt az a különbség, hogy azok változatosan és a körülményekhez alkalmazkodólag értelmezett, de tudományilag kétséges adatokra határozott véleményeket építenek; ezek ellenben tartózkodók és véleményeik többnyire határozatlanok.

Ily helyzetben van az életképesség kérdése is, és annak meghatározásában két sarkalatos hiány forog fönn.

1) Hogy az időszak, melyben a magzat érettségének és kifejlettségének azon fokát éri el, melyben életképesnek állítható — különböző, azonkívül annak meghatározására szabályul felhozott jelek a kivételes észrevételek és tapasztalatok által annyira érvénytelenítettnek, hogy végtére is az egész összehordott tan angol nyelvtanhoz hasonlítható, melyben mint ismeretes kivételek képezik a szabályt.

Német t. orvostanárok szerint minden a 7 hó vége, vagyis a 31 viselősségi hét kezdete, vagyis a 210-ik viselősségi nap előtt született magzat életképtelen; a francia törvény szerint a határidő egy hónappal van elébbre téve és minden a 6-ik hónap vége, vagyis a 180-ik viselősségi nap előtt született magzat életképtelen. És még ezen kora életképességi határidőt is törekedtek a francia törvényszéki orvosok elébbre tenni. A törvénytudósok elismerik ugyan — mond Joullier — hogy a magzat 180-ik nap előtt a viselősség 5-ik havában is életképes, de ha a gyermek a házasság kötése napjától számítva 180-ik nap előtt születik, a törvény életképesnek nem ismeri el, mert az anya becsülete és a közérkölciség igényli, hogy ily magzat életképtelennek állíttassék inkább, mint törvénytelennek. Ezen elvnel fogva Collard de Marsigny kétféle életképességet különböztet meg: polgárit és természetet (viabilité civile et naturelle).

Francia törvénytudósok meghatározása szerint minden újszülött életképesnek ismerendő el, ki hosszabb vagy rövidebb ideig folytatandó élethez szükséges föltételekkel születik (qui nait avec les conditions nécessaires pour parcourir plus ou moins longtemps la carrière de la vie). Ollivier szerint: az életképesség az anyaméhén kívüli élethez természetes alkalmasság (aptitude a la vie extrauterine). Duranton szerint: életképes gyermek az, ki az élethez szükséges föltételekkel születik, vagyis élethez természetes alkalmassággal (avec l'aptitude a vivre). Német törvényszéki orvostanokban az életképesség meghatározása következő: Életképes

(vitalis) minden magzat, mely érettségében és kifejlődésében már annyira előre haladt, hogy habár a viselősség törvényes ideje előtt született, önnálló életet az anya testén kívül is folytatni képes. Ez utóbbi általában elfogadott meghatározásban nem lévén a fejlődés minősége csak foka megemlítve, a hiányos vagy torzkifejlődés nem foglaltatik.

Mindezen még a római jogból áthozott és korunkig nagyobb kisebb eltérésekkel érvényben fönntartott törvényes formulázások, határidő-kiszabások nagyon fölületes és közönséges orvosi észleltre, tapasztalásra alapítvák. A jelenkor orvosa, kinek az életről és annak föltételeiről sokkal alaposabb ismeretei vannak, tudja, mily nehéz föladat legyen az élet föltételeit fölismerni és azokat meghatározni, miért is törvényes eljárásiban minden úton módon küzdenie kell azon erőszakkal, melyet a törvény a természetén ejteni igyekszik akkor, midőn az életképesség beállításának idejét kitűzi. A 6-ik vagy 7-ig hónap végével szült magzat csak kivételképpen képes önnálló életet folytatni az anyaméhén kívül, tehát kivétel tétetett szabályul. Ha nem mondom 6-ik, de 7-ig hónap végével született magzat általánosságban életképes volna, akkor a természet bizonyára a 9-ik hónap végeig nem terjesztette volna az emberi nő viselősségét. Élettanilag a 6-ik vagy 7-ik hónap végével született magzat életképesnek nem állítható, mert élettani szempontból tekintve nem születik az önnálló élet folytatásához szükséges föltételekkel. A 7-ik hónap végével született magzatnak (részletesebb előszámításba bocsátkozni nem akarván) ideg- és vérrendszere középponti szerveinek, légzési szerveinek fejlődési foka és szerkezete még oly tökélytelen, oly rudimentalis, annyira intrauterinus, hogy ily szervezeti készüllettel önálló anyaméhén kívüli életet folytatni nem képes. Ha mégis ellenbizonyítékul felhozatnak a tapasztalásból egyes esetek, melyekben a 7-ik hónap végével szült magzatok éltek és életben fönnmaradtak, ezek megítélésében tekintetbe kell vennünk, a) hogy ezen esetek kivételek és igen ritka kivételek. b) Hogy nem élettani, de a viselősség kezdete utáni adatok szerint ítéltetvén meg a magzat kora, e tekintetben legnagyobb valószínűséggel tévedés, csalódás föltehető minden esetben. c) Hogy ezen korán szült magzatok többnyire csak néhány óráig szoktak élni, és az észlelt életnyilatkozatok nem egy fönnálló, de szünő életnyilatkozatainak tekintendők. Valóban föl nem fogható, hogy tarthatják fönn a t. orvostani írók a következetlenséget oly makacs ragaszkodással, hogy míg egy részről megjegyzik, miszerint a 7-ik hónap végével szült magzatok leggondosabb ápolás mellett rendesen (in der Regel)

csak néhány pereig, legfőlebb egy-két óráig élnek: más részről a 7-ik hónap végével szült magzat életképességét mint szabályt elfogadandónak lenni állítják. A 6-ik vagy 7-ik hónap végével született magzatoknak életképessége praesumptio, melyet a törvénytudósok a közéletből és a viselősség idejének számításából merített adatok után emeltek törvénynyé, és melyhez mint már fölállítottához a törvénytudósok orvostan csak alkalmazkodnak.

Nem ismerhető el ezen életképességi határidő kitűzésének érvénye törvénytudósok orvostani szempontból azért sem, mert az orvos, ki az életképességet bonc-, élet- és kórtani adatok szerint megítélni köteles, jól tudja, hogy a magzatnak természetes fejlődése számos befolyásoktól van föltételezve, melyek nem kivételes, de közönséges és gyakori hatányoknak tekintendők, minők a nemzők testalkata, egészségi állapota, életmódja és más esetleges befolyások.

2) Az életképesség meghatározásának másik akadály az, hogy eddigelé orvostörvénytudósokilag nincs eldöntve, vajjon a magzatnál születése előtt kifejtett és létezett betegségek képesek-e kizárni az életképességet? A törvénytudósok és törvénytudósok orvosok véleménye e kérdést illetőleg különböző. „Nincs törvény, nincs törvénytudomány — mond Collard de Martigny — mely a polgárilag életképes magzatnál a betegség hiányát követelné. Ha a magzat élve született, az orvosnak nyilatkozata, hogy az oly betegséget hozott magával a világra, melynek következtében rövid idő múlva meghalnia kell, nem elegendő az életképességi praesumptio-nak kizárására, mert egy részről a betegségek oka, lefolyása, kimenetele többnyire bizonytalan, és más részről a betegségek kórisméje, jóslata gyakran homályos és sok tévedésnek alávetett; következésképpen az orvosnak nyilatkozata ily esetekben nem bizonyíték, de a törvényes életképességi praesumptio elleni praesumptio. A törvényes praesumptio azonban csak tökéletes ellenbizonyítéknak engedhet. Ezen okoskodás támogatásul gondoljuk meg csak, hogy mily képtelenség lenne 314 t. c. esetében oly rendszer, melynél fogva egy megszületése után rövid idő multával, veleszületett betegség következtében meghaló gyermek életképtelenségnek tekintetnék. Egy nő 180-iki viselősségi nap előtt gyermeket szül; melynek kifejtettségi állapota 9 havi viselősséget világosan mutat, a férj, kinek a házasság előtt a viselősségről semmi tudomása nem volt, a szülés tényében semmi módon sem részesülhetett; a törvény fölhatalmazza őt a gyermek el nem ismerésére, de ez egy veleszületett betegség következtében meghal: ha életképtelenségnek nyilatkoztatik, a férj a 314 t. c. által neki megengedett el nem

ismerési jogát vesztette, habár a magzat halálos betegségének körülménye mitsem bizonyít a férj atyasága — paternité — mellett. Miért is a 314 t. c. harmadik alineájából következtethető, hogy a gyermek csak akkor tekinthető életképtelennek, ha szervezetének tökélytelen kifejlődése koraszülésre mutat.

Kezeimhez került bajor törvénykönyvben világosan áll az illető törvényben: „ellenkezőleg egy gyermek lehet betegsége vagy szervezeti hiánya miatt, melyek rövid idő múlva beállott halálának okai, életképes, ha az anya testében érettségének kelő fokát elérte.“ Az ausztriai törvénykönyvben ezen körülményre vonatkozó cikket vagy magyarázatot nem olvastam.

A törvényszéki orvostan, nehezen hiszem, hogy ilynemű törvény igazsága ellen valami adatokat felhozhatna, miket olvastam, azok csak ismét azon kedvelt kivételes okoskodásokból merítvék.

A bordeauxi törvényszék 1830 febr. 8-rol hozott ítéletéből mégis kitűnik azon föltétel, hogy a gyermek életképtelennek álllítható, ha bekövetkezett halálá oly szervezeti hibából eredt, mely a halált mint szükségképpen következmenyt vonja maga után.

Tekintve, hogy az életképes szót újabb törvényhozásunk nem fogadta el — n'en a pas déterminé l'acception — és hogy ennél fogva azt régi törvényeink és törvénytudományunk szerint kell értelmezni; hogy régi törvény szerint a gyermek életképes volt, ha élve született, kellő időszakban, jól kiképezve, minden az élethez szükséges szervekkel; hogy továbbá bizonyos, miszerint Merle özvegy gyermeke kellő időszakban született, hogy testalkata semmiben sem tért el a természetes szabályoktól, hogy élt, mert születése után körül-belül 2 óra multával halt meg, következőleg életképesnek elismerendő. Tekintve, hogy kora halálából és gutaütési látszólagos állapotából semmi ellenkező következtetést nem lehet vonni; mert egy gyermeknek hosszabb vagy rövidebb ideigi élettartama nem követelt feltétel arra, hogy életképesnek kinyilatkoztassék; más részről mert nincs bebizonyítva az, hogy a látszólagos gutaütési — etat apoplectique apparent — valamely szervezeti hiánynak, vagy az élethez nélkülözhetlen szükséges életműnek szükségképpen halált okozó és a szülés előtt megtörtént sértése következtében állott légyen be stb. a törvényszék az élet és életképesség főnnállását elismeri stb.

A francia törvényszéki orvostan ennél fogva szabályul állítja föl, hogy a gyermek minden esetben életképesnek ismerendő el polgárilag, ha szervezete annyira kifejlett, hogy az életműködések a megszületés időpontjában szabályosan végeztetnek, — s'

exécutent réguliéremment — ha nem létezik valamely az élet folytatásával össze nem férhető szervezeti hiány, ha a gyermek hanges és teljes kiáltásokat ejtett, és ismételt mozgásokat tett.

Részemről Collard de Martigny nézetét igazságosabbnak tartom, és gyakorlatibbnak azért, mert a szervezeti hiányosság, csak úgy oda mondva, nagyon ide oda magyarázható feltétel az életképesség meghatározásában, és teljes érvényű csak akkor, ha az alatt torzfejlődések (monstra) értetnek, habár Collard de Martigny példájára vonatkozólag még ekkor is kétséges a magzat érettségéről kérdés, mert annak torz-fejlettsége érettségi, azaz: 9 havi elvitázhatlan fejlődési jelekkel lehet összekötve.

Kitetszik mindezekből, hogy az élet- és életképességi kérdés is mint több más orvostanilag nincs még tisztába hozva, kellőleg meghatározva, és elegendő tért nyújt eszme-s nézetcsereére, de főleg élet- és kórtani alaposabb buvárlatra; ha elavult törvényes nézetekhez továbbá is alkalmazkodni nem akarunk.

Igazságosnak ismerendő el ily körülmények közt a francia törvénytudomány azon elve, mely szerint büntető törvényszéki tekintetben csak a fönnállott élet bebizonyítása követeltetik; mert büntető törvényszéki tekintetben csak a megszüntetett élet vagyis gyilkossági bűn megfenyítése forogván fönn, annak fönnállása a 6-ik vagy 7-ik hónap vége előtt is orvostudományilag kétségen kívüli; e tekintetben tehát az élet fönnállását az életképességtől feltételezni igen merész praesumptio. Ha ily praesumptio által a gyermekgyilkosságra hozott büntetések szigorának enyhítése céloztatik, ezen enyhítés nem a legritkább esetekben kellőleg bebizonyítható életképességi adatokra, de a körülményeknek morális és társadalmi szempontból merített igazságos, humanus méltánylatára alapíttassék, és el lesz ily módon kerülve azon feltűnő ellenkezés, hogy egy 7-ik hónap vége előtt született és meggyilkolt magzaton nem követtetett el gyilkosság.

Polgári törvényszéki tekintetben pedig nem levén a magzat életképessége viselősségi időszak szerint meghatározható, legigazságosabb, ha elvonva a viselősségi időszaktól, az életképesség bone-, élet- és kórtani adatok szerint határoztatik meg minden esetben.

Tudósítás Schwartz er tr. budai m. elme- és ideg-gyógyintézetéből.

Közli Niedermann Gyula tr. intézeti másodorvos.

1863-ik évről maradt intézetünkben gyógyítás alatt 25 férfi és 30 nő = 55 beteg; 1864-ik évben fölvetttünk 31 férfi, 19 nő = 50 beteget. Apoltatott tehát az egész 1864-ik éven át 56 férfi és 49 nő = 105 beteg. Ezekből kilé-